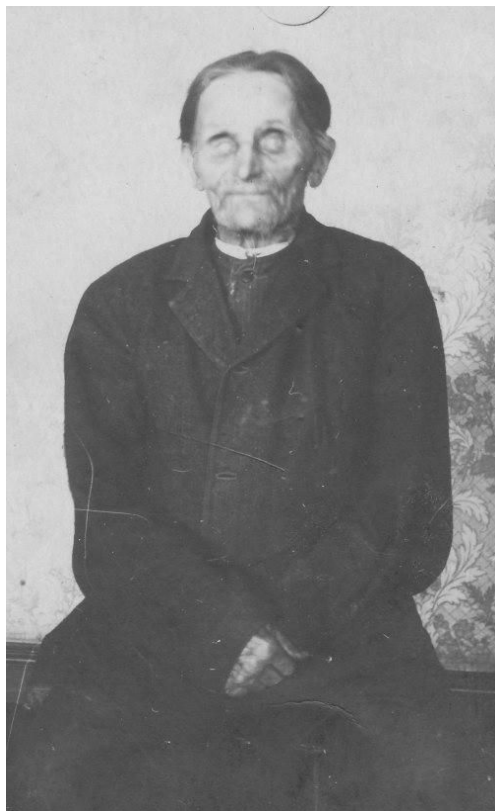

Konsta-pappa

(Kirjoittanut Aura-Kaarina Toivanen o.s. Ylä-Jussila, s.1918. Julkaistu vuonna 1992 omakustanteessa Ihmisen ääni Peränteiltä.)

Kuva 1. Konstantin Aabrahaminpoika Pusaa entinen Sipilä, talollinen, s. 10.6.1833 Ähtäri, k. 12.7.1923 Ähtäri. Kuva on otettu 1918.

Vain joku suvustamme voi sanoa: ”Minä olen nähnyt Konsta-papan aivan omin silmin ja elävänä.” Konsta oli Abraham Mäki-Sipin poika. Ilman Konstan maallista vaellusta ei meitäkään nyt olisi tätä Tellusta tallaamassa. Oikeastaan hän on kantaisämme.

Konstalla ja hänen vaimollaan Juliaanalla oli kaikestaan 12 lasta. Pieni ja sitkeä Konsta eli 93-vuotiaaksi. Hän kuoli 12.7.1923. Jos minun pitäisi nimetä nykyisistä sukulaisistani Konsta-papan malli, niin olisi Vainionpään Ahti siihen sopivin. Ahtissa on aika paljon samaa näköä.

Minulla on vielä aivan selvä muistikuva papasta. Hän käytti tavallisesti aina mustaa pitkää takkia, jollaista ei ollut muilla miehillä. Hellin-tätini sanoi joskus että se oli körttitakki. Pappa oli kai sitten körttiläinen. Ei hän koskaan puhunut minulle Jumalasta, eikä edes Taivaan ihanuudestakaan, eikä laulanut edes virsiäkään, kuten Julius-pappa teki. Luulen kyllä, että papalla oli ääntä, sillä en voi kuvitella laulamatonta sipiläläistä.

Konsta tuli usein pakkasaamuina isoon tupaa lämmittelemään takkatulen loimuun, jonka Julius-pappa aina aikaisin sytytti. Minä kömmin alasängystä siihen papan seuraksi lämmittelemään. Konsta-pappa nauroi minulle, piti tanterista kiinni ja nauroi. Hänellä oli se musta takki päällensä. Tuvan täytti tervan ja hevosvaljaitten tuoksu. Rivi kenkiä siellä tervattuina. Pappa oli tervannut ne, minunkin kenkäni olivat joukossa.

Papan syytinkitupa nökötti siinä kivinavetan ja päärakennuksen välissä kuin puristuksessa tien suuntaisesti. Se oli rakennettu papalle silloin, kun hän joutui metsäpalon johdosta luovuttamaan talonsa pojalleen Juliukselle. Olen usein ajatellut, kuinka he kolme henkilöä mahtuivat mökin kahdessa huoneessa elämään, kun Kaisa-äitikin eli vielä. Hän eli jopa pisempään kuin Juliaana.

Kaisa-mummu oli ollut pitkään liikuntakyvytön. Kaisan kuolemasta kertoi äitini seuraavan jutun.

Kaisa-mummu istui sänkynsä laidalla, mutta sanoi yhtäkkiä:

”Voi hyvät ihmiset koetelkaa nyt minun nenääni, onko se kylmä?”

Nenää oli koeteltu. Kylmä mikä kylmä, oli kuin jääpalikka. Kaisa oli silloin hätäisesti sanonut: ”Nostakaapa nyt jalat suoriksi sänkyyn, taisi noutaja tulla.”

Näin kuoli Kaisa-äiti yli 90 vuoden vanhana.

Tuvassa oli vain kaksi huonetta, tupa ja kamari. Kamaria ei pappa ainakaan käyttänyt enää minun muistini mukaan. Papalla oli huoneessaan aika monta keinutuolia, koska jokaisen tuolin alla oli anturat. Oli myös pöytä ja lahvikaappi sekä sänky. Lahvikaapista antoi pappa usein sokeripalan, milloin hänen luonaan pistäydyin. Tämä kaappi on nyt minulla. Sain sen isältä, kun isä huusi sen papan jäämistön huutokaupasta. Se kaappi oli Juliaanan kapioida, tuotu Pusaalle Haapamäen Jokelasta, kun Juliaana 19-vuotiaana nuorikkona tuli Pusaalle.

Pappa rakasti keinutuoleja kuten jo kerroin. Lahvikaapin laatikon pohjassa on vielä papan piirtämä anturain kaava. Konsta kai ajatteli: ”Noin minä sen teen.” Katselen sitä joskus ja nauran papan touhuja. Itse kaappi on tummanpunainen ja sen ovesa on kömpelö piirros, jota sanoimme aina lapsena ryssänkirkoksi.

Äitini kertoi, että Juliaana oli aika kyläluuta. Aamuvarhaisella hän jo painui kylälle rukki olalla ja tappurapussi kainalossa. Siellä hän sitten kehräsi, seurusteli koko päivän ihmisten kanssa. Tuli joskus kovin nauravana ja iloisena kotiin illansuussa.

Pappa hoiteli jalattoman Kaisa-äitinsä, keitteli ruoat, siivosi ja mitä nyt teki milloinkin. Vesamaan Lempi oli äitini mielestä eniten Juliaanan näköinen ja luonteinen.

Pappa oli hyvin terve. En muista häntä koskaan makaamassa tai lojumassa sängyssä. Tukka oli musta ja kiharainen. Tuskin se harmaantuikaan. Päivät kävi talon työssä vanhaksi asti. Hän ei tullut koskaan tupaan syömään vaan kääntyi aina omaan tupaansa. En muista pappaa koskaan tuvassa syömässä tai juomassa. Kysyin tätä kerran mummultani ja hän vastasi:

”Minä olin niin tyhmä nuorena.” Ei minusta mummu niin nuori silloin enää ollut, siinä 50-vuotias ainakin jo. Mummu jatkoi vielä:

”Pappa oli hienoluonteinen, ja kun hänellä oli se eläke, ei minulle tullut mieleenikään pyytää häntä syömään.” Sieltä hän sitten voileivän turvin lähti taas jatkamaan töitä.

Konstalla oli monia vuosia jo isolla kokilla [ullakolla] valmiina ruumisarkku, jonka oli voimiansa päivinä nikkaroinut. Arkku oli minulle oikea kammotus, varsinkin kun joutui ohittamaan kokin illalla nukkumaan mennessä. Unto ja Uolevi [kirjoittajan veljet] olivat kätkeytyneet arkkuun ja mörisivät sieltä kuin kuolema. Tuntuu, että vielä aikuisenakin kammoaisin kokkia.

Viimeinen kerta, kun näin papan, oli toukokuun toinen sunnuntai vuonna 1923. Silloin oli seurantalolla äitienpäivät ja pappa tuli sinne. Minulla on valokuvakin sieltä tilaisuudesta. Kuvassa pappa istuu ainoana miehenä äitien keskellä edessä rusikkakeppi polvillaan, kihara tukka tuuheana, jakaus keskellä päätä kuin kõrtille kuuluu, pienenä ja rakkaana.

Pappa tuli meille jo lauantai-iltana ja oli meillä yötä. Hän tuli soutaen järven poikki. Minä juoksin rantaan vastaan ja sieltä sitten eväskoria kantaen tulimme.

Pappa sanoi:

”Mennäänpäs tuolta uuden osuuskaupan kautta, että minäkin näen sen.”

Sitä en muista oliko kauppa jo avattu vai eikö. Vaan sen muistan, että keittiön rappusilla avattiin eväskori ja minulle leikattiin iso kimpale palvatusta lampaanviulusta. Sellainen se oli Konsta-pappa. Sunnuntaina menimme äitienpäiville, ja illalla souteli pappa takaisin Pusaankylään. Me huiskutelimme rannalla hyvästejä.

Pusaa oli papalle rakas paikka. Sinne hän oli isänsä ja äitinsä kanssa muuttanut 8-vuotiaana Mäki-Sipistä. Siellä hän oli elämäntyönsä tehnyt ja sieltä lähti vasta haudata tuskin sairastettuaan viikkoakaan. Mäki-Sipin Maria-tytär meni naimisiin Pusaanniemen pojan kanssa. He möivät Aabrahamille maan, jollekka hän rakensi Keski-Pusaan talon.

Muistini aikana oli vielä eteisen ovenpäällä leveä lauta, johonka oli koukeroisella käsialalla kuin Raamatun kirjaimin kirjoitettu ”Herastuomari Aabraham Keski-Pusaa”. Lautaa hävisi tai poltettiin, silloin kun tehtiin uusi eteinen ja kokki eteisen päältä hävitettiin. Mitä aarteita nykyisille asukkaille olisivat kumpikin tänään.

Se päivä, jolloinka tuli tieto papan kuolemasta, oli minusta kylmä päivä ollakseen 12.7. niin kuin muistan. Juoksin rantaan ja ajattelin kyllä se pappa sieltä aivan varmasti soutaa, mutta ei soutanut. Alakuloisena palasin hiljakseni kotiin. Kuolema oli minulle vielä vieras asia enkä osannut kuvitella sitä niin peruuttamattomaksi kuin se sitten loppujen lopuksi oli.

Hautajaisista en muista muuta kuin menomatkan Pusaalle. Menimme sinne Kekkalan Eevan ja Autioniemen Martan kanssa veneellä soutaen. Soudimme ”Särkänhiekkään” tai ”Maijavainaaseen”, en tiedä kumpaako menimme. Meitä lapsia ei luultavasti ollut otettu mukaan kirkolle. Pojat ehkä olivat olleet haudallakin. Aila [kirjoittajan sisko] ei silloin kai osannut vielä kävellä kunnolla tai jos otti ensiaskeleitaan, niin heti, kun laskettiin maahan nosti lenkinsä ylös ja tarkasteli alushameensa, sen pitsit erikoisesti. Sandra oli tehnyt meille valkoiset puvut ja alushameet pitsien kanssa ja sehän kiinnosti Ailaa.

Tulipa sitten toinen järkytys nopeasti hautajaisten jälkeen. Papan tupa purettiin. En tosin nähnyt sitä purkua, mutta seuraavan kerran, kun menin Pusaalle, oli papan tuvan kohdalla ruoho ja Annin kukkapenkki. Pappa oli hävinnyt ja nyt vielä tupakin.

Kummallista, koko lapsuuteni etsin sitä vaarintupaa. En osannut paikallistaa sitä, missä se olisi, mutta etsin vain. Saduissa, joita kerroin omille lapsilleni myöhemmin, esiintyi aina vaari, vaarintupa, Omena-lehmäni sekä Tonttu-Tossukka. Ne olivat vajonneet sieluni sopukoihin lapsuudesta, nuoruudesta ja haaveista.

Leikkiessämme Aarnen [kirjoittajan veli] kanssa lähdimme usein Vaarintuvalle. Se oli jossakin kalliolla päin pikkuisen matkaa ”Marinmaalta” ”Palokankaalle”, mutta emme sitä koskaan löytäneet. Rinnassa oli kuin tyhjä paikka, kuin olisi janottanut.

Kuulin vasta myöhemmin, että Lehtorannan Lauri oli ostanut tuvan sen jälkeen, kun hän meni naimisiin Olgansa kanssa. Siellä se sitten on seisonut minun unieni tupa uljaana ”Kalikkakylän” reunamilla. Muistoissani se kyllä aina nuokkuu tuvan ja päärakennuksen välissä pienenä kuin puristuksessa kuusiaita aikoinaan. Konsta-pappa seisoo rappusilla ja nauraa yllään se pitkä musta takkinsa. Aurinko kimaltelee hänen mustassa kiharassa tukassansa ja pappa sanoo:

”Tervetuloa lapsikullat, onpa hauska taas tavata.”